

Prividi in stvarnost

Z mastnim naslovom čez tri stolpce je tržaška »Vita Nuova«, ki se na naslovni strani proglašala za katoliški tednik, objavila v številki z dne 10. t. m. članek, v katerem strupeno napada naš list. Nepodpisani pisec članka meni, da mu je za histerični izbruh jeze dal povod uvodnik »Jedro manjšinske problematike«, ki ga je naš list objavil pred dvema tednoma. Na osnovi poročila prof. Bormeja, predsednika Unije Italijanov iz Istre in z Reke, ki ga je pred kratkim prebral pred številnimi poslušavci v Gorici, smo namreč napisali, da imamo vtis, da so danes jugoslovanska oblastva bolj občutljiva za manjšinska vprašanja kot tukajšnja oblastva in tukajšnje politične stranke in da se dejansko trudijo za pravično rešitev in ureditev manjšinskih problemov.

Kot da bi jo gad pičil, je »Vita Nuova« natisnila dolgo skrupucalo, v katerem poleg očitnih bedastoč in nekakšne cenene ironije kar mrgoli odkritih in prikritih groženj, podtikanj in navadnih neresnic. Celotni ton članka je seveda katedrski, kar pomeni, da je njegov pisec kakšna »samozvana veličina«, ki očitno zamenjuje privide s stvarnostjo in bi mu zato bolj koristilo, če bi si nekoliko pozdravil živce, kot da bi se ukvarjal s politično publicistiko.

Pri spotikanju ob našo glavno in dejansko edino trditve meni pisec, da mu prav hodi neka izjava hrvaškega komunističnega veljaka Bakarića, češ da se je po tej vojni v Istri resnično vodila določena protitalijanska raznarodovalna politika. V tej zvezi takoj poudarimo, da smo v svojem članku jasno naglasili, da obravnavamo **sedanje** stanje italijanske manjšine v Istri. Problem ezulov smo le mimogrede omenili, pri čemer smo izrazili določeno mnenje, ki, kot V. N. sama priznava, ni samo naše, temveč tudi mnogih Italijanov. Kar zadeva izjavo V. Bakarića, vabimo pisca V. N., naj prebere, če razume slovenski (o čemer pa po tem, kar je napisal, upravičeno dvomimo), kar smo že v članku jasno in nedvoumno naglasili, ko smo pisali, da ne odobravamo v celoti povojne jugoslovanske politike do italijanske manjšine v Istri. Bakarićeva izjava le dokazuje, da se z našim stališčem tudi on strinja, kar nas more samo veseliti, čeprav moramo pripomniti, da je bil tudi on sam odgovoren za to zgrešeno politiko, katere škodljivih posledic njegova današnja samokritika žal ne more popraviti.

Piščeve neslanosti o neki naši volji, da napadamo manjšinsko politiko Italije, nas seveda ne zanimajo, kot nas ne prizadenejo njegove grožnje o sredstvih, ki naj bi jih imela na razpolago krajevna in rimska

(Nadaljevanje na 2. strani)

PRIPRAVE NA POGAJANJA V VIETNAMU?

Po poročilih, ki so jih dobile ameriške in zavezniške vojaške sile v Južnem Vietnamu, je bil zamenjan dosednji vodja Južnovietnamske osvobodilne fronte advokat Nguyen Huu Tho, ki je star 56 let, z 41-letnim Huynh Tan Phatom. Sklepajo, da je bilo to morda napravljeno zato, ker bi bil Phat Američanom sprejemljivejši kot sobesednik pri morebitnih pogajanjih. Phat je po poklicu arhitekt.

To pa je le ena izmed novic zadnjega časa, ki dajejo slutiti, da se tudi na komunistični strani v Vietnamu nekaj premika in da prodira spoznanje, da bi bilo le bolje, če bi se pogajali, namesto da prepučajo besnenju vojne prosto pot. Slepota zaupanje v to, da se bodo Američani končno vendarle naveličali in bodo odšli, je lahko varljivo. Podobno je slepemu zaupanju kmeta, da toča vendarle ne bo pobila njegovega polja. To je popolna pasivnost nasproti dogajanju, medtem ko bi pogajanja pomenila zavestno voljo in tudi dejanje, da se da dogajanju drugo smer in se ga pripelje tja, kamor bi bilo želeli, tudi če bi bil potreben za to kompromis. Totalnih zmag modernih svet ne pozna. Navadno sta premagana ob koncu oba — dozdevni zmagovavec in dozdevni premaganec.

Svet je zato z zanimanjem prisluhnil no-

vici o zamenjavi v vodstvu Južnovietnamske osvobodilne fronte (Vietkonga), ker morda le pomeni kak korak bliže pogajanjem in miru, da si bo izmučeno vietnamsko ljudstvo, »junaško« proti svoji volji, končno lahko oddahnilo in si začelo celiti svoje rane. Če bi mu pomagali pri tem samo z desetim delom tistega, kar gre zdaj na obeh straneh za vojno, bi bila to že krepka pomoč pri obnavljanju in zdravljenju gospodarstva in vseh javnih zadev v Vietnamu.

Ameriški letalski in pomorski napadi na Severni Vietnam se medtem stopnjujejo in dežela je pretrpela že strašne gospodarske izgube zaradi porušenih industrijskih objektov, pa tudi človeške izgube niso majhne. Predsednik Johnson je te dni v nekem svojem govoru zagotovil, da se bo bombardiranje nadaljevalo, dokler Severni Vietnam ne bo pripravljen skleniti častnega miru. Tega pa Johnson, kot je dejal, še ne pričakuje v bližnji bodočnosti. Tudi v Južnem Vietnamu prihaja do ostrih bojev.

Istočasno z zamenjavo v vodstvu Vietkonga pa sta odstopila ameriški veleposlanik v Južnem Vietnamu, Cabot Lodge, in njegov namestnik William Portor. Lodgea bo nadomestil poklicni diplomat Welsworth Bunker.

Nepričakovan volivni izid v Franciji

Proti pričakovanju se je De Gaullov režim pri nedeljskih volitvah drugega turnusa (ponovno so volili poslance, ki teden prej niso dobili absolutne večine volivcev v svojih volivnih enotah) zelo slabo odrezal. Dobil je samo enega poslanca več kot vsi njegovi nasprotniki ali tekmeči skupaj, pa še ta poslanec, ki mu zagotavlja pičlo absolutno večino v zbornici, je bil izvoljen v tako čudnih okoliščinah, da je možno, da bodo volitve na pritožbo nasprotnikov v tistem volivnem okolišju (v Bastii na Korziki) razveljavljene in bo treba spet na volišče. Pri tem se lahko zgodi, da zmaga nasprotnik in en glas večine se lahko spremeni v en glas večine za združeni nasprotni tabor.

Seveda pa nasprotni tabor dejansko ni združen, ker sega od skrajne levice do skrajne desnice. Združen je le v svojem nasprotovanju De Gaullu. V vsakem primeru ostane De Gaullovo gibanje najmočnejša posamezna politična skupina. Pred tem, da bi se znašel v parlamentu v manjšini, ga lahko še reši poslanski mandat iz Polinezije, kjer je volivni postopek zaradi velikih razdalj do posameznih otokov manjši in bo znan izid šele čez teden dni.

De Gaullovo gibanje je dobilo v nedeljo

244 sedežev izmed 486 v poslanski zbornici, združena demokratična levica 116 poslancev, komunisti 73, demokratični center 27, ostalo pa razne manjše stranke.

Zadnje politične volitve kažejo, da se De Gaullov režim postopno izživlja, česar je verjetno kriva generalova starost. Vedeti je namreč treba, da njegovo gibanje ni niti ideološko niti politično enotno in da ga drži skupaj le De Gaullova vsekakor močna osebnost. General bo morda še nekaj let sposoben igrati glavno vlogo v političnem življenju, a se bo prej ali slej moral umakniti. Kaj potem? Kdo po prevzlu njegovega mesta? Imajo gollisti novega De Gaulla?

To so vprašanja, na katera danes ni mogoče odgovoriti. Od opozicije prihaja v poštev predvsem Mitterandova levica, a tudi v tej stranki ni preveč jasnosti. Francijo torej čakajo novi pretresi, ki bodo verjetno dolgo trajali, preden bo prišlo do notranje konsolidacije.

—0—

Odslej bo lahko tuji kapital investiral v Jugoslaviji, v sodelovanju z jugoslovanskimi podjetji. Škoda, da ni do tega prišlo že prej, pripominjajo komentarji v jugoslovanskem tisku.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 19. marca, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojanu; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Pastirji severnih jelenov«. Roman, napisala Mario Pucci in Walter Ministrini, dramaturg Mario Pucci, prevedel Maks Sah. Zadnji del; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 15.30 »Alfie Elkins in njegovo skromno življenje«. Radijska pripoved, napisal Bill Naughton, prevedel Franc Jeza. Igra RO., režira Jože Peterlin; 17.15 Sodobne črtice in novele: Aleksij Pregarc: »Praznik sonca v Povesku«; 20.30 Iz slovenske folklorne: V starih časih: Lelja Rehar: »Uoljščenca je vre leti«; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 20. marca, ob: 11.40 Radio za šole (za srdenjo šolo); 12.10 Brali smo za vas; 13.30 Prijetljive melodije; 17.25 Radio za šole (za srednjo šolo); 18.00 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 19.00 Tržaški pripovedniki: »Umber to Saba«, pripravil prof. Josip Tavčar; 19.30 Postni govori: Dr. Kazimir Humar: »Ali sta potrebna trpljenje in zlo?«; 21.00 Obletnica meseca: »100 let Toscaninijevga rojstva«, pripravila Daniela Nedoh; 22.50 Ameriški motivi.

• TOREK, 21. marca, ob: 11.50 Zvočne razglednice; 12.00 Iz slovenske folklorne: V starih časih: Lelja Rehar: »Uoljščenca je vre leti«; 17.20 Italijanščina po radiu. Pripravil dr. Janko Jež; 17.35 Glasba za vaš transistor; 18.30 Iz niza javnih koncertov Radia Trst v sezoni 1966-67; 19.10 Plošče za vas. Quiz oddaja; 20.35 Alessandro Scarlatti (predelava Guida Pannaina): »Zalostna Mati Božja« oratorij.

• SREDA, 22. marca, ob: 11.40 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih sol); 12.10 Pomenek s poslušavkami, pripravila Mara Kalan; 17.25 Radio za šole (oddaja za prvo stopnjo osnovnih sol); 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.10 Higiena in zdravlje, pripravil dr. Rafko Dolhar; 19.25 Zbori, gostje v Trstu. Zbor »Tone Tomšič« iz Ljubljane, vodi Marko Münih; 20.30 Simfonični koncert. Vodi Aladar Janes. Sodelujejo: sopranistka Silvana Martinelli, altistka Rosa Langhezza, tenorist Guido Scipio in violončelist Adriano Vendramelli. V odmoru (približno ob 20.05) Socialne vede.

• ČETRTEK, 23. marca, ob: 12.15 »O obredih Velikega tedna«, pripravil mons. Lojze Škerl; 17.20 Italijanščina po radiu; 19.00 Pisani balončki, radijski tehnik za najmlajše; 19.30 Koncert klarinetista Miha Gunzeka. Pri klavirju Marijan Lipovšek; 20.30 »Lepa smrt«, radijska drama, napisal Rafael Ramos Losada, prevedla Nada Konjedić. Igra RO., režira Stana Kopitar; 21.50 Johann Sebastian Bach: Pasijon po sv. Mateju, I. del.

• PEKTEK, 24. marca, ob: 11.35 Slovenske nabožne pesmi; 12.10 Med tržnimi stojnicami, pripravila prof. Tone Penko; 13.30 Iz del Ludwiga van Beethovna; 17.30 Franz Schubert: Simfonijski št. 4 v c molu, »Tragična«; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 O glasbi govorijo skladatelji; 19.00 »Veliki teden v Malagi«, pripravil Franc Orožen; 19.30 Postni govori: Dr. Francšek Segula: »Kristus je po Svetem Duhu samega sebe dal Bogu v brezmadežno daritev«; 20.30 Gospodarstvo in delo. Urednik Egidij Vršaj; 21.00 »Jezusovo trpljenje v slovenskem pripovedništvu in poeziji«, pripravil Franc Jeza; 21.20 Johann Sebastian Bach: Pasijon po sv. Mateju, II. del.

• SOBOTA, 25. marca, ob: 11.35 Slovenske nabožne pesmi; 12.10 Tržaške ulice in trgi: »Ulica Cattedrale«, pripravil dr. Lojze Tul; 13.30 Lizstove in Chopinove klavirske skladbe; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 »Škofjeloški Pasijon«. Napisal oče Romuald. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, priredba in režija Mirka Mahnič; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 18.30 Skladbe za kitaro; 19.00 Slavko Osterc: Religioso iz Orkestrske suite. Orkester Glasbene akademije iz Ljubljane, vodi Uroš Prevorsek; 19.10 Družinski obzornik: »Velika noč v družini«; 20.45 Vokalni kvartet, vodi Ubald Vrabc; 21.00 »Premišljevanje o trpljenju Gospodovem«. Napisal John Reevers, prevedel Maks Sah. Igra RO., režira Jože Peterlin; 22.00 Orgelska glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20a — telefon 29-477

Zarota za umor predsednika Kennedyja

Državni pravnik Jim Garrison v New Orleansu je dosegel, da je sodišče zaslišalo neko pričjo, ki je dokazala, da je res obstajala zarota za umor predsednika Kennedyja.

Garrison je dal pred dnevi aretirati nekoga gospodarstvenika, z imenom Clay Shaw, katerega je osumil, da je sodeloval pri zaroti. Ker je plačal Shaw predpisano kavicjo 10.000 dolarjev, so ga izpustili potem na začasno prostost. Garrison pa je zahteval razpravo, na kateri je neki Perry Russo prepoznal Shawa in povedal, da ga je srečal v stanovanju Davida Ferrieja (ki je napravil pred nekaj tedni samomor, ko je Garrison v svoji preiskavi prišel do njega; sumijo pa tudi, da ga je kdo ubil, da bi preprečil njegovo zasliševanje in otežil nadaljnjo preiskavo). Toda Shaw mu je bil predstavljen z lažnim imenom Clam Bertrand. Pod tem imenom ga omenja tudi Warrenovo poročilo, češ da je neki Bertrand telefoniral po atentatu na Kennedyja nekemu advokatu v Dallasu, če bi hotel prevzeti obrambo aretirane Oswald. Toda ker Warrenova komisija tistega Bertranda ni mogla najti, je označila izjavo dotičnega advokata za nevažno in je opustila nadaljnje raziskovanje v tisti smeri. V Ferriejevem stanovanju so Ferrie, Shaw in Oswald, ki je bil tudi navzoč (vprašanje je seveda, če je bil to pravi Oswald ali nekdo, ki mu je bil zelo podoben, in navzočnost takega dvojnika v vsej zadevi so dokazali že drugi), v Russovi

navzočnosti razpravljali o svojem naklepu za umor Kennedyja. Verjetno so bili pijani, ali pa so se tako trdno zanesli na molččnost navzočega Russa, v katerem so gotovo videli somišljenika, saj je pripadal njihovemu okolju. Govorili so o puškah in o taktiki, s katero bi bilo treba izvršiti atentat. Streljali naj bi bili trije, dva z različnih točk na Kennedyja, tretji pa z neke druge točke, da bi zabil sled. Vlogo tega tretjega je verjetno potem (hote ali nehote) odigral Oswald.

Ameriška javnost je presenečena. Tožilec Garrison je odkril s svojimi skromnimi sredstvi tisto, česar nista mogli ali hoteli odkriti mogočna FBI in Warrenova komisija s svojimi velikimi sredstvi in pooblastili. Začela se bo najbrž nova preiskava s strani ameriškega kongresa. Toda potrebno bi bilo, da prej Garrison pripelje svojo preiskavo do konca, da ne bo spet kdo poskušal zмести sledi.

—0—

Prividi in stvarnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

oblastva, da nam nataknejo nagobčnik, kadar si dovolimo svobodno napisati svoje mnenje, kakšna bi morala biti manjšinska politika v naših krajih.

Zanima pa nas piščeva trditev, da se manjšinski politiki Italije in Jugoslavije sploh ne moreta primerjati, češ da »jugoslovanska država nalaga svojim podanikom dolžnost, da so jugoslovanski patrioti po komunističnih predpisih,« medtem ko italijanski državljani nimajo drugih dolžnosti, kot da spoštujejo zakone, in naj bi celo smeli, po mnenju ustavnega sodišča, voditi »protidržavno propagando«. »Jugoslovanski patriotizem po komunističnih predpisih« je navadna bajka, ki jo V. N. lahko pripoveduje kakemu neukemu in navivnemu bravcu, ne pa nam, ki jugoslovansko stvarnost poznamo v teoriji in praksi. Prav tako je proizvod bujne domišljije pisca V. N. njegova trditev o »istrskih imigrantih, ki so prišli iz Neaplja in v prozi ter verzih zdaj pojejo hvalo ljubljene jugoslovanske trobojnici.«

Domoljubje ali patriotizem je izrazito etičen pojem, ki je vezan na moralne zakone in je zato nedopustno z njim šablonsko operirati, kot dela pisec V. N., ko zavestno ali nezavestno zamenjuje politiko z moralno in oba pojma spravlja v isti koš.

Kar zadeva moralne zaklade, ljubezen do svobode in pojmovanje o omikanem življenju, za kar naj bi bili mi po izjavah pisca V. N. nedovzetni, mu zelo odkrito povemo, da nismo nikakor pripravljeni in voljni sprejemati nobenih njegovih lekcij. Nismo skromni, če trdimo, da smo mi vsi okrog našega lista s svojim javnim delovanjem in s svojim zasebnim življenjem dokazali in vsak dan dokazujemo, da so moralni zakladi, ljubezen za svobodo in omikano življenje tista temeljna načela, po katerih smo uravnavali, uravnavamo in bomo uravnavali svoje življenje in delo.

Zato naj si pisec V. N. svoje klevetniško ironiziranje zatakne za klobuk in raje streša svojo ihto na tiste, ki so ga voljni prenašati.

D. L.

USTAVNE SPREMEMBE V JUGOSLAVIJI

V Jugoslaviji nadaljuje z revizijo ustave, ki naj da večja pooblastila zboru narodov, katerega so prekrstili v zbor narodov in narodnosti. Pristojen naj bi bil za zadeve, ki so v zvezi z odnosi med narodi v Jugoslaviji. Verjetno pa je, kot pišejo jugoslovanski listi, da se bo revizija ustave v tem smislu še nadaljevala, sproti, kakor se bodo kazale potrebe.

Odpravili so tudi funkcijo podpredsednika republike in namestnika vrhovnega poveljnika vojske. Toda Koča Popović bo lahko še ostal podpredsednik republike, dokler mu po treh letih ne bo potekel mandat.

Novice po svetu

Britanska vlada misli že do maja skleniti, da bo Anglija spet zaprosila za pristop k Skupnemu evropskemu trgu. Po tem se da sklepati, da so bila nedavna sondiranja Wilsona in Browna v prestolnicah držav Evropske skupnosti uspešna.

Tudi Avstrija je — kot kažejo najnovejše izjave njenih najvišjih predstavnikov — odločena, da se ne bo dala odvrniti od tega, da se pridruži Skupnemu evropskemu trgu. Najbolj proti je Sovjetska zveza, ki meni, da bi Avstrija s tem prekršila svoj položaj nevtralne države.

TEDENSKI KOLEDARČEK

19. marca, nedelja: Jožef, Rastko
20. marca, ponedeljek: Igor, Feliks
21. marca, torek: Bilka, Vesna
22. marca, sreda: Vasilij, Lada
23. marca, četrtek: Slava, Zmagoslav
24. marca, petek: Simon, Gabrijel
25. marca, sobota: Ozn. M. D., Minka

Stalinova hčerka pobegnila na Zahod

Zadnje dneve prejšnjega tedna je nenadoma priletela v Italijo in odtod v Svico Stalinova hčerka Svetlana. Poprej se je že nekaj časa nahajala v Indiji, kjer je baje zaprosila indijsko vlado za politično zatočišče. Predsednica Indira Gandhi je hčerko nekdanjega boljševiškega mogotca prijazno odslovila, češ da ne mara zaradi nje p kvariti politični odnos s sedanjimi kremeljskimi mogotci. Naslovila jo je na ameriško poslaništvo, kjer pa baje tudi niso bili preveč navdušeni nad njeno prošnjo za zatočišče ali obisk. Tudi v Washingtonu si nočejo kvariti odnošajev s Sovjetsko zvezo zaradi Stalinove hčere. Pač pa so ji dovolili, da je prišla v spremstvu neke zagonetne osebe v Rim, kjer je dobila vizum za Svico. Zvezna vlada ji je dovolila kot »turistki, potrebni miru«, trimesečno bivanje na švicarskem ozemlju. Dovoljenje se bo pa lahko podaljševalo. Vladni zastopnik je časnikarjem pojasnil, da razpolaga gospa Svetlana Allilujevna z zadostnimi vsotami za preživljanje.

Vsekakor je odhod Stalinove hčere zagoneten. Vsem vladam povzroča preglavice. Nekateri sodijo, da je Svetlana kratkoma lo zbežala pred očetovimi nasprotniki, druge, da ni bila nikoli v srcu komunistinja in da je zato prostovoljno zapustila Sovjetsko zvezo. Tretji so zopet mnenja, da se marsikaj spreminja v Sovjetski zvezi.

Dejstvo pa je, da se vsi otresajo potomcev diktatorjev; tudi če razpolagajo s sredstvi, mečejo nasilna dejanja diktatorjev sence na njih potomce. Tako je tudi v Svetlaninem slučaju. Rojena je bila leta 1925 v drugem zakonu Josipa Visarijonoviča Stalina z Nadeždo Allilujevno. Iz tega zakona se je rodil tudi sin Vasilij, poznejši

letalski general. Svetlana pa je bila diktatorjeva ljubljanka, čeprav je prevzela materin priimek. Ze s sedemnajstimi leti se je poročila s študentom Grigorijem Morozovim. Prisiljena se je morala poročiti leta 1951 s sinom veljaka Kaganoviča; iz politično-strankarskih razlogov pa nekaj let pozneje s sinom sovjetskega ministra Zdanova. Svetlani so bile baje te politične poroke menda odveč. Zadnji zakon je sklenila pred dvema letoma z indijskim književnikom Briesih Singhom. Petinpetdesetletni Singh je imel službo pri moskovskem založniškem podjetju »Progres«. Meseca januarja je v Moskvi umrl. Njegova žena Svetlana je vzela žaro z moževim pepelom; da ga strese v sveto reko Ganges, je priletela v Indijo. Tam si je pripravila pot proti zapadu, zagonetno pot, ki vzbuja toliko vprašanj.

Italija po cerkvenem zboru

Če se vprašamo, ali so dali sklepi vesoljnega cerkvenega zbora kake posebne spremembe v verskem življenju Italijanov, potem je treba reči, da so šli mimo velikih ljudskih mas. Čeprav je sicer italijansko katoliško časopisje, med njim zlasti »L'Avvenire d'Italia«, izvrstno obveščalo javnost, ni moglo biti pravega učinka, ker vse skupaj ne doseže niti ene številke »Corriere d'Italia«, ki se tiska v 500.000 izvodih. Zanimale so jih seveda veličastne manifestacije, kar jih pa ni zdramilo iz navajene indiferentnosti. To seveda ne velja za onih 30 do 35 odstotkov, ki so še resnično povezani s Cerkvijo. Toda celo pri teh je opa-

DOHODKI JUGOSLOVANSKIH DRUŽIN

Z neko anketo, ki je zajela 9 tisoč gospodinjstev, so ugotovili, da je znašal povprečni mesečni dohodek povprečne jugoslovanske družine lani 109.000 starih dinarjev, na enega člana družine pa 392.000 din na leto. Najnižje povprečje je bilo na Kosovem-Metohiji z 215.000 din na enega člana letno, najvišje pa v Sloveniji s 539.000 din.

Ugotovili so tudi, da se je najbolj zmanjšala družinska potrošnja pod vplivom gospodarske reforme pri izdatkih za zabavo, filmske in gledališke predstave in za poletne dopuste.

—0—

Do 19. marca traja »velesejem novih iznajdb« v Bruslju, na katerem razstavljajo iznajditelji vsakovrstne iznajdbe, od važnih do »manj važnih«, kakor sta npr. minimalni šivalni stroj za samce in strojček za »obglavljanje« mehko kuhanih jajc.

ziti spričo izrazite navezanosti Italijanov na tradicijo dokajšnjo težavo pri uvajanju liturgičnih reform.

Zares odločilna in za bodočnost važna novost cerkvenega zbora za Italijo pa je ustanovitev Skofijske konference. V decembru ji je papež potrdil pravilnik in ji imenoval za predsednika beneškega patriarha kardinala Urbanija. Tajniške posle vrši dosedanji goriški nadškof Pangrazio. Konferenca (CEI) je imenovala dvanajst škofovskih komisij in tri odbore, ki naj kot njeni organi sodelujejo pri reševanju številnih problemov. Ti so zlasti duhovniški in redovniški poklici, semenišča, duš-

(Nadaljevanje na 9. strani)

Pokristjanjenje Slovencev N. II.

Staronordijska beseda klump je pomenila: ničvredna stvar, in isti pomen ima ta beseda še danes v slovenščini. Staronordijska beseda byks je pomenila: v glavo mu zabiti, zabičati mu, naložiti mu obveznost. Odtod slovensko: zabiksati mu. Vandrat je naravnost iz staronordijskega vandra. Iz staronordijskega jezika izvira še mnogo drugih izrazov, ki niso sprejeti v knjižno slovenščino, a so gotovo že od nekdanj doma v slovenščini, kot npr. nadevan biti (pijan), ki pride iz izraza dāven z istim pomenom; hekniti koga (suniti) iz hegn — suniti; žvale iz tvaal — namiliti, mokra skala (odtod Žvabek na Koroškem ob Dravi); čik iz tugga — žvekati; fana (zastava) iz fani — zastava, znamenje; lonati (plačati) iz lonn (plača) in lāna — plačati; rek, »Bog lonaj!« je torej v celoti staronordijski in med najstarejšimi besedami v slovenščini in kljub temu ne najde milosti pri pravopiscih. Tudi beseda žleht (hudoben) najbrž ni izposojenka iz nemščine, ampak ostanek iz staronordijskega jezika, kjer se je glasila sloegr. Iz: raz »baše me« (npr. delo) je iz staronordijske besede baxa, ki pomeni isto. Rukati (dregati) je iz rucka, narečno (štajersko) skroniti (shraniti) pa iz staronordijskega skranke. Lukati (kukati) je iz staronordijskega loka (zapreti), torej kukati s'kozi nekaj, kar je zaprto, npr. vrata ali lina.

Pohamsati pride iz hämta — iti po nekaj, vzeti. Nabiksati koga pride verjetno iz be-

sede byxor — hlače, poklapan biti pa iz staronordijskega klappa (potrkati, po'olči) ali iz klapp (udarec). Krevljati pride iz skandinavskega krāla — plaziti se, hoditi sem in tja po cesti. Klada (kot psovka) je iz besede kladd — popačena kopija, krokati pa pride iz besede krog — gostilna (slovenski priimek Kregar pomeni Gostilničar).

Beseda krčmar pride verjetno iz staronordijskega kroek-madr. — mož, pri katerem se (ljudje) shajajo.

Psovka čveka pride po vsej verjetnosti iz glagola tveka — žvekati, beseda zanič pa iz stavljenske sann-ikke (sann — resnično, ikke — nič), medtem ko je besedica nič nordijska beseda ikke (staronordijsko ikki), ki je dobila spredaj črko n, kakor je dobila besedica i, ki pomeni v, spredaj v, torej vi, od česar pa je ostal v slovenščini končno samo v.

Hip pride iz häpen — začuden, presenečen, hud biti pa iz hoda — groziti, hoteti. Slovenska beseda hud ima sploh več izvorov, poleg te še iz ond — hudoben, ond ali and (duh) in še iz besede hond (roke, pri dviganju rok k prisegi, o čemer bomo še spregovorili), ter iz hod-vidri — hud veter in iz hod — boj.

Iz skandinavskega glagola riva sig — praskati se izhaja najbrž slovenska beseda reva, ki torej pomeni človeka, ki se praska, torej ušivca in reveža na splošno.

Štajerska narečna oblika vejki (velik) se je ohranila tudi v norveščini: veik (velik).

Izraz siten je verjetno iz nordijske besede sut — skrb, strah, torej nekdo, ki ga (ves čas) nekaj skrbi ali ga je strah.

Narečni glagol naflirati koga pride morda iz švedske besede flicka — dekle, morda pa tudi iz staronordijske besede flik — cunjica, flika (v zvezi s kako igro, da so pripeli komu cunjico na obleko, ne da bi vedel, in je hodil z njo okrog ter vzbujal muhanje. Taka igra je še zdaj v navadi ponekod na deželi). Flik ali flika pa je pomenilo tudi zijajočo rano. Še zanimivejša je beseda svinjka. Izraz: biti svinjko pomeni neko igro v spretnosti, s katero si pastirčki na štajerskem krajšajo čas na paši, ali so si ga vsaj nekdanje dni). Toda ta beseda nima nič opraviti s svinjami, ampak pride naravnost iz staronordijske besede svin'ka, ki pomeni: hitro se postaviti, podvizati se.

Slovenska beseda kljuka pride iz skandinavske klyka — sponka, klupa pa iz klýpa — pritrditi. Krempelj je iz glagola krämpa — zvijati se. Izraz poklapan je iz staronordijske besede klapp — udarec (klappa — tolčci, od tega tudi klepati). Izraz trkati (s kozarci pri napivanju) pride iz skandinavskega glagola dricka — piti (tudi izvira slovenska beseda ol za pivo, ki je izposojenka iz češčine, je skandinavski öl in staronordijski ol). Slovenska beseda jesih je iz skandinavskega (švedskega) glagola jäsa — kipe-ti, vreti (npr. mošt, a tudi ta izraz je skandinavski, kot smo že omenili). Jäsa pa pride iz staronordijskega glagola oesa — spraviti v močno gibanje, dati kipeti ali besneti,

(Nadaljevanje na 8. strani)

Tržaškega

Umril je mons. Albin Kjuder

V torek popoldne so žalostno zvonili zvonovi na tomajskem griču. Velika množica pogrebcev od blizu in daleč je spremila k večnemu počitku splošno uglednega msgr. Albina Kjudra. Življenje vzornega dusnega pastirja, vztrajnega delavca za blagor svojega ljudstva, tihega dobrotnika vsem potrebnim je orisal v govoru škof Jenko.

Apostolski protonotar Kjuder se je rodil v kmečki rodbini v Dutovljah dne 25. februarja 1893. Že v mladih letih je izžareval iz dečka in mladeniča živahen in šaljiv značaj, združen z globoko resnobo. Izbral si je pot, ki ga je vedla pred oltar in med ljudstvo. V duhovnika je bil posvečen v juniju leta 1916. Nato je prišel za kaplana v Barkovlje, kjer je župnikoval njegov stric. Po končani vojni in do leta 1924 je služboval pri Sv. Antonu Starem. Zavzemal se je za pravice slovenskih vernikov, da so mu fašistični napeteži zagrozili, da ga bodo kar v cerkvi ustrelili, če se ne umakne. Nekaj časa je potem delil tolažbo bolnikom v splošni bolnici v Trstu. Širok delokrog se mu je pa odprl, ko je prišel leta 1924 za župnika in dekana v Tomaj. Tu je ostal dolgih 43 let, kakor le malokateri dušni pastir v enem kraju.

V Tomaju je razvil msgr. Kjuder živahno delavnost. Njegova skrb je preureditev in umetniško poslikanje tomajske cerkve, katero je izvršil Tone Kralj. Dosti sil je posvetil tomajskemu samostanu in šolam šolskih sester. Velikanske in trajne zasluge ima za zbiranje in ureditev župnijske knjižnice, ki po svojih redkih primerkih prekaša marsikatero študijsko državno biblioteko. V njej so zbrani tudi vsi lepaki, letaki, podobice in tiskovine, ki so javno ali tajno izšle na Primorskem med obema vojnama. S svojim prikopnim diplomatskim nastopom jih je Kjuder znal prikriti pred vsemi preiskavami in ohraniti potomcem. V tomajskem župnišču je bilo pribežališče potrebnih študentov in njih tajnih društev. Marsikateri važen politični sestanek se je vršil med policami starinskih knjig. Kljub obilnemu delu je našel msgr. Kjuder še čas za pisanje mnogih člankov v tedanje časopise in humorističnega »Pepota s Koludrovce« za Mali list. V tesnih stikih, z nasvetom in delom, je bil s tedanjimi političnimi voditelji na Tržaškem in Goriškem. V rokopisu je pustil svoj življenjepis, ki je pravzaprav oris našega političnega in prosvetnega dela v dobi fašizma. Pripravil je tudi zgodovino Tomaja in okolice, ki čaka natisa. Slovel je tudi kot dober cerkveni govornik zlasti na podeželskih misijonih. Med resne opomine za vero in dom je vpletal duhovite domislice, da ga je vse rado poslušalo. Gostoljubna vrata njegovega župnišča so bila odprta na stežaj, sam zase je pa bil do skrajnosti skromen tudi v najvišjih časteh. Klonil pa ni pred nobenim oblastnikom, ko je šlo za pravice Cerkve in ljudstva.

Leta 1955 je bil imenovan za delegata tedanjega apostolskega administratorja msgr. Toroša. Dne 28. junija 1961 ga je papež povzdignil za apostolskega administrator-

ja slovenskega dela tržaško-koprške in reške škofije onstran meje. Ogromno delo, s škofovskimi pravicami, se je zvalilo na sicer precej krepka ramena msgr. Kjudra. Stoloval je pa še vedno v Tomaju in je prva leta kar z motorjem obiskoval svoje oddaljene fare. Ti naporji so seveda izpodkopali njegovo močno naravo. Na svojem mestu je ostal do imenovanja škofa Jenka.

Po odstopu ga je papež odlikoval s častjo apostolskega protonotarja. Od svojih ovčic se pa ni ločil. Ostal je med njimi kot župnik in dekan do zadnjega. Z mladeniško vnemo je začel graditi in popravljati podružnične cerkve še do lanskega leta. Potem pa je začelo srce šibeti. Še na bolniški postelji v Sežani je ohranil čil spomin in svež humor. Prejšnji petek ga je prišel obiskat v spremstvu velikodolskega župnika komenski dekan Viktor Kos. Bolni Kjuder ga je pozdravil z gladiatorskim izrekom: »Ave, Victor, moriturus te salutat!« (Zdravstvuj, Viktor, umirajoči te pozdravlja!) Kakor je slutil, se je žal uresničilo.

Od tega odličnega duhovnika in kulturnega delavca Primorske se je v torek poslovila množica pogrebcev. Med temi ljubljanski nadškof Pogačnik, primorski škof Jenko, ki je vodil pogrebne obrede, ljubljanski generalni vikar Lenič, škofov vikar iz Trsta msgr. Škerlj, zastopnik goriške nadškofije msgr. Klinec, rektor in dekan ljubljanske bogoslovne fakultete, koprski prošt Jurca, poleg mnogih drugih duhovnikov in laičnih zastopnikov z obeh strani. Razen škofa Jenka se je poslovil od pokojnika v imenu domačinov Rado Šonc. Za krsto so nosili venec verske komistije, stroški za druge vence se pa na pokojnikovo prošnjo uporabijo za popravo potrebnih cerkva. Pri pogrebu je pel domači moški zbor in zbor Ognjiščarjev s koprščine. Po zadnjih molitvah je padla na krsto msgr. Kjudra kraška zemlja, kateri je on vse življenje razdal sebe vsega.

Njegov spomin bo vedno živ med nami!

Rojstva in smrti v naših vaseh na Tržaškem

V štirih po večini slovenskih občinah Tržaškega ozemlja se je rodilo v l. 1966 skupno 207 otrok, pri čemer pa je seveda treba upoštevati, da se večina teh otrok dejansko ni rodila v teh občinah, ampak v porodnišnicah v Trstu, vendar materam, ki spadajo v okoliške občine.

Po posameznih občinah je bilo število rojstev naslednje: v občini Devin-Nabrežina 106, v občini Dolina 79, v občini Zgonik 20 in v občini Repentabor 2. Skupno: 207.

Smrtnih primerov pa je bilo lani v devinsko-nabrežinski občini 70, v dolinski 61, v zgoniški 16 in v repentaborski 4. Skupno: 151.

V repentaborski občini zmaguje smrt

Rodilo se je torej 56 otrok več, kot je bilo smrtnih primerov, kar še ni tako slaba bilanca. Pač pa to ne drži za vse občine. V repentaborski občini, ki je sicer res najmanjša v Italiji, a šteje vendarle 629 prebivalcev in tri vasi (Repen, Col in Fernetiče), sta se rodila lani samo 2 otroka, umrli pa so štirje prebivalci. Preračunano na tisoč prebivalcev znaša torej rodnost v repentaborski občini komaj nekaj več kot 3‰, kar je komaj ena šestina povprečne rodnosti pri slovenskem narodu, ki je tudi že sama ena najnižjih na svetu.

To mora človeka presenetiti, kajti premoženjsko stanje ljudi v repentaborski občini ni ravno slabo in kdor pozna te prelepe vasi, bi si mogel samo predstavljati, da sta tu doma zdravje in ljubezen do življenja. V resnici pa kraljuje smrt. Njeni simboli so prazna dvorišča, tišina in ponekod tudi prazne, zapuščene, razpadajoče hiše.

Seveda to še ni popolna bilanca rojstev in smrti našega življa na Tržaškem, kajti k temu bi bilo treba prišteti rojstva in smrti Slovencev v miljski in tržaški občini, česar pa ni mogoče ugotoviti, ker novorojenčkov ne vpisujejo po narodnostni pripadnosti. V miljski občini, ki obsega več slovenskih vasi, a v kateri so Slovenci vendarle v manjšini, je bilo rojstev 196, smrti pa 156.

Učiteljski natečaj

Solski skrbnik v Trstu je razpisal natečaj za stalna učiteljska mesta na slovenskih osnovnih šolah na Tržaškem. Natečaj bo na podlagi naslovov in ustnega izpita. Ustni izpit bo v obliki razgovora, v katerem bo izpraševalna komisija preiskovala stopnjo strokovne priprave kandidata in ugotovila njegove sposobnosti za opravljanje učiteljskega poklica. Predmet razgovora bo podrobno poznanje programov za osnovne šole na splošno, zlasti programov slovenskih osnovnih šol, dalje ustroj italijanske države, zakonodaja o osnovnih šolah ter norme o šolski higieni in zdravstvu. Natečaj se nanaša na 55 mest, od katerih je 19 v Trstu, 36 pa v ostali tržaški pokrajini. Nadštevilčnih mest je deset. Zainteresirani učitelji bodo morali vložiti prošnjo za pripustitev k izpitu v roku 60 dni po razpisu natečaja. Besedilo natečaja je na

vpogled na oglasnih deskah na šolskem skrbništvu in na županstvih.

Novico o razpisu natečaja so sprejeli v krogih politične organizacije Slovenske skupnosti z zadovoljstvom. S tem ukrepom — pripominjajo omenjeni krogi — se je premostila mrtva točka, ki je nastala v izvajanju zakona o slovenskem šolstvu, ki je bil objavljen že leta 1961.

Z razpisom tega natečaja je bila izpolnjena ena izmed zahtev, ki jih je stavila Slovenska skupnost glede šolstva na pogajanjih s strankami leve sredine za sestavo tržaškega občinskega in pokrajinskega odbora. Slovenska skupnost pričakuje — po udarjajo njeni predstavniki — da bodo ostale njene zahteve, ki zadevajo slovensko šolstvo, čimprej uresničene. Med te točke sporazuma spadata zlasti ustanovitev slovenskih strokovnih šol in določitev organika za slovenske srednje šole.

SPREJEM ZA NADSKOFA PANGRAZIA

Goriški nadškof Pangrazio bo imel zadnjo pontifikalno mašo v svoji bivši nadškofiji na velikonočno nedeljo v goriški stolnici. Na velikonočni ponedeljek dopoldne mu bodo priredile pokrajinske in mestne upravne oblasti poslovljni sprejem na goriškem gradu. Isti dan popoldne bo nadškof še maševal v oglejski baziliki, kjer se je pred petimi leti prvič uradno srečal z goriško duhovščino. S tem se bo mons. Pangrazio dokončno poslovil od nadškofije.

Pravno bo pa še ostal njen nadpastir do 16. aprila, ko bo prevzel novo dodeljeno škofijsko stolico v rimskem predmestju Porto-Santa Rufina.

Do tistega dne tudi ne bomo vedeli še za njegovega naslednika. Morda tudi še nekaj časa kasneje ne. Morda bo začasno imenovan le kapitularni vikar, kar bi pomenilo, da se utegnejo zgoditi kake spremembe v ustroju goriške nadškofije.

Tržič:**UPADANJE PREBIVAVSTVA**

Z industrijskim razvojem se je Tržič začel širiti. Skladno s tem razvojem se pa zadnje čase ne viša odstotek prebivavstva, kar je čuden slučaj.

Številke dokazujejo, da se je začel Tržič razvijati pred petdesetimi leti. Pred 100 leti so našli le 3686 ljudi, leta 1900 jih je bilo 4512. Od tedaj se je začelo število postopoma višati. Leta 1910 na 8133, leta 1936 pa že na 19.634 enot. Danes šteje Tržič 27.545 ljudi. Če bi se nadaljeval prirastek prejšnjih let, bi jih moralo biti dosti več. Lansko leto je število prebivalstva narastlo le za 55 enot. Vzrok pa je, ker se je začelo izseljevanje tudi iz Tržiča. In to je nezdrav pojav, kljub razvoju industrije. Tudi v tovarnah se ne morejo vsi zaposliti, ker novi načini avtomatizacije odjedo kruh marsikateremu domačinu.

Občinska uprava skuša povzdigniti tudi turizem. Na predzadnji seji so imenovali posebno komisijo, ki naj prouči obnovo rimskih toplic na močvirju Lisert. Toplice, ki so ibe znane že v rimskih časih, so zaslovene v prvi polovici prejšnjega stoletja, ki so bile znane že v rimskih časih, so zahiše. V prvi vojni so bile porušene in tako je ostalo do danes.

Beneška Slovenija**Landar:****JAMO RAZISKUJEJO**

Znamenita Landarska jama privlačuje vedno bolj ne samo turiste, ampak tudi raziskovalce, jamarje in paleontologe. Prejšnji mesec se je udeležila raziskovanja številna odprava mladih furlanskih geologov in jamarjev. Pogumno so natančneje preiskali oba glavna rova zadaj za starodavno skalno cerkvico sv. Ivana v Čelah. Z gumijastimi čolnicami so prepluli še nekatera podzemna jezera in napravili načrte za nadaljnje raziskave.

Domačini so na župnikovo pobudo tudi nekoliko popravili pot iz vasi do vznožja strmih stopnic, ki se vzpenjajo do votline. Te in pa sploh ves dohod v votlino bo morala pač širša oblast temeljito popraviti, da se ne bo pripetila še kaka smrtna nesreča. Ves ta kraj zasluži največjo skrb, ker je ena izmed najbolj privlačnih turističnih točk.

Doberdob:**UGODNE RAZMERE**

Beseda o namestitvi protosinkrona na Doberdobski planoti še vedno teče. Geološke razmere so že ugotovili vsi strokovnjaki, da so ugodne bolj kot kje drugje.

Znanstveniki so zdaj začeli raziskovati ali odgovarjajo tudi vremenske razmere na doberdobski planoti velikopoteznemu načrtu za zgradbo jedrskih central.

V ta namen so že prenesli vremensko opazovalnico z nekdanjega mirenskega letališča v Doberdob. Opremili so jo tudi z novimi instrumenti in nastavili strokovno osebje.

Vremenski opazovalci so na podlagi izkušenj v prejšnjem desetletju ugotovili, da so tudi vremenske razmere zelo ugodne. Na doberdobski planoti ni ne pretoplo ne premrzlo. Število dni v letu, ki so dosegli temperaturo pod ničlo, znaša komaj 25. V enem samem zimskem dnevu je termometer zlezal pod deset stopinj pod ničlo. Prav tako tudi nimajo prevročih dni. Le dvajset jih je bilo s temperaturo okrog 30 stopinj.

Enako je tudi glede oblačnosti in dežja. Vseh deževnih dni v letu imajo Doberdobski povprečno le 121. Dodati je treba še vpliv poletnih sapic in tudi jesenske burje, ki blažijo vročino in čistijo zrak.

Tudi vsi ti razlogi vremenske narave dokazujejo po izvedeniškem mnenju ugoden prostor na Doberdobo za centralo bodočnosti.

Potrebe doberdobske občine so prišle tudi na dnevni red posebnega sestanka, ki je bil na goriški prefekturni v ponedeljek zvečer. Udeležili so se ga doberdobski župan Jarc z nekaterimi odborniki ter podtajnik Ceccherini, poslanec Zucalli, pokrajinski odbornik Waltritsch in goriški prefekt. Župan je razložil državnemu podtajniku, da je treba čimprej urediti občinske ceste, pokopališči v Doberdobo in v Jamljah, nekatere šolske stavbe, občinsko poslopje, katalizacijo in telefonsko povezavo. Podminister je za enkrat obljubil takojšnjo pomoč za otroški vrtec v Doberdobo.

DOBER KONCERT

V okvirju Goriške glasbene ustanove in Ustanove za umetniško-kulturne dejavnosti smo imeli možnost poslušati v ponedeljek zvečer v cerkvi na Travniku veličasten koncert. Priredil ga je zbor in orkester glasbenega liceja »Jacopo Tomadini« iz Vidma. Pod taktirko mojstra Aladarja Janesa je pel Haydnovo »Missa imperialis« s solističnimi vložki. Nekateri dele je moral zbor celo ponavljati na željo številnih poslušalcev.

Koncert je izvajalo 130 pevcev in orkestralcev, tudi v počastitev dvestoletnice, odkar je bila posvečena cerkev sv. Ignacija.

Podgora:**VOLIVNI MOSTIČEK**

Ze tretje leto se vrtil beseda o tistem slavnem mostiču, ki vodi iz Stražic v Podgoro. Saj je majhna ta »pašarela«, a za Podgorce je velike važnosti, da jim ni bilo potreba »Bogu za hrptom« hoditi v Gorico. Mostiček je, kot je vsem znano, vsako leto žrtev narastle Soče. Zadnja povodenj pred dvema letoma je spet podrla podporne in je promet čez most ukinjen.

Občinski odborniki, ki prihajajo od časa do časa poslušat želje občanov, obljublajo, da se bo most že naslednji teden popravil. Obljub so polni zlasti pred kakimi volitvami. Ko pa nimajo volitve ali kake druge potrebe za iskanje volivnih glasov, šumlja Soča prav mirno pod podrtim mostičem.

Pred kratkim je bila zadeva na dnevnem redu deželne sveta. Svetovavca Jarc in Bergomas sta namreč vprašala, ali misli deželna uprava kaj prispevati, da se mostiček že enkrat popravi. Odbornik za javna dela Masutto je odgovoril, da ni za sedaj predviden noben prispevek, da se pa bo predlog za popravo mostiča »smatral za upoštevanja vrednega«. Ta fraza se zdi, da je že kar prišla v slovar deželne odbora.

Do prihodnjih volitev bomo torej morali Podgorci še hoditi, po starem reku »okoli r... v aržet« v Gorico.

POMLADNI IZLET

Slovensko planinsko društvo v Gorici bo priredilo na velikonočni ponedeljek 27. marca običajni popoldanski izlet z avtobusom. Cilj je izvir reke Timava in obisk Mavhinj, kjer bo tudi prosta zabava.

Vpisuje društveni odbornik Košuta v Mameljevi ulici 8. Odhod avtobusa je določen za 13.15 s Travnika. Za hrano skrbi vsak sam.

SOLSKA VEŠT

Goriško šolsko skrbništvo sporoča, da je izšla v uradnem listu prosvetnega ministrstva okrožnica z dne 23. februarja 1967, št. 88 in 68 o vlaganju prošenj za poverjena mesta in suplence na srednjih šolah za šolsko leto 1967-68. Prošnje je treba vložiti do konca tega meseca z običajnimi prilogami.

VEČERI OB SREDAH

Včeraj je bil v Gregorčičevem klubu zanimiv in aktualen kulturni večer. Govoril je naš književnik Filibert Benedetič o vprizoritvi svojega drskega dela »Ne vedno kakor lastovke«.

Benedetičev drski prvenec je namreč izzval v slovstvenih ocenah nasprotujoča in po večini negativna mnenja.

Zato je tudi stvar zavestnega in pametnega poguma, da pisatelj sam in javno brani svoje delo, čeprav ne bo vsakogar prepričal.

Veselnje pa mora zbuditi v vsakem strankarsko nepokvarjenem zamejskem Slovencu že samo dejstvo, da se pojavljajo med nami nove stvaritve.

KMEČKA BANKA

GORICA, Ul. Morelli 14 — Tel. 22-06

Vam nudi ugodne pogoje za trgovske posle in bančne storitve (vezane in proste hranilne vloge, tekoče račune, posojila, vnovčenje in eskomptiranje trgovskih menic, posle z inozemstvom, menjava tujih valut, plačevanje davkov, telefona, luči itd.)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

„Z Bogom se pogovarjajo samo v svojem jeziku“

Tudi za leto 1967 je izšel »Trinkov koledar za beneške Slovence«. Izdali so ga delavci iz Slovenske Benečije, ki so na delu v Belgiji, uredil pa ga je prof. Rado Bednarik. Tiskarica ga je tiskarna Budin v Gorici.

Na uvodnem mestu prinaša razne koledarske podatke, seznam cerkvenih in državnih praznikov in drugo ter koledar. Nato pa se začne pravi vsebinski del in sicer s portretom mons. Ivana Trinka in z njegovo pesmijo »Človek«, vzeto iz njegove zapuščine. Ob tej priložnosti naj izrazimo željo, da bi bilo vsej slovenski javnosti gotovo ustreženo, če bi ji bilo pojasnjeno, kako je danes s Trinkovo literarno zapuščino, kje vse je shranjena in kaj bo ukrenjeno, da bi se izdala v knjigi ali v več knjigah. To bi nedvomno zaslužila, že iz narodnih in dokumentarnih razlogov.

Urednik koledarja prof. Rado Bednarik je napisal tudi daljšo razpravo o Trinku in njegovi osebnosti, iz katere naj navedemo samo eno od ključnih misli: »Trinko, skoraj samosevec na zahodni meji, ni predel skozi pol stoletja in še več samo niti domače kulture. Pletel je v duhu svojega vzornika Prešerna tudi svetlo misel, da »ne vrag, le sosed bodi nam mejaš«.

Zanimiv je članek »Slovenski duhovniki med prvo svetovno vojno«. Mišljeni so seveda duhovniki v farah Slovenske Benečije (v koledarju je deželica beneških Slovencev pogosto imenovana tako in tako je gotovo tudi najbolj pravilno). Iz članka je razvidno, da tudi med prvo svetovno vojno duhovnikom naše Benečije ni bilo z rožicami postlano. Našli pa so oporo v tedanjem videmskem nadškofu mons. Rossiju. Z zanimanjem si človek ogleda dodano fotografijo skupine takratnih slovensko-beneških duhovnikov z njegovimi izrazitimi, inteligentnimi fiziognomijami.

Sledi članek o prazgodovinskih najdbah v Slovenski Benečiji, še z večjim zanimanjem pa prebere človek naslednji prispevek »Beneška Slovenija v Napoleonovi dobi«, iz katerega je razvidno, kako so razni napoleonski birokrati takrat gledali na beneške Slovence. Prav dobro so jih ločili od sosednjega furlanskega prebivalstva in opazili so tudi njihovo izredno navezanost na lastni slovenski jezik, in s tem seveda tudi na narodnost. Jezika pa niso dobro poznali. Neki uradnik je zapisal: »To značilno narečje teh prebivalcev je ohranjeno s skoraj vražjevnim češčanjem, podedovanim od njihovih pradedov in poživljanjem od koristi in vpliva njihovih župnikov, vikarjev in kuratov, in to v taki meri, da stalno mislijo, da se ni mogoče pogovarjati in govoriti z Bogom ter urejati svojih zadev v drugačnem jeziku.« Ti podatki so zbrani iz neke lani objavljene knjige dokumentov iz časa Italijanskega

kraljestva (1811), katero je izdal Istituto Veneto v Benetkah.

V »Trinkovem koledarju« za letošnje leto najdemo tudi razne kulturno zgodovinske prispevke, npr. o cerkvi v Ramandolu, »Se o ljudski latinščini« (o skvarjenih cerkvenih pesmih v latinščini, ki jih morajo ljudje ponekod prepevati namesto slovenskih cerkvenih pesmi, katere bi lahko razumeli), članke o Trinku, anekdote (delno v slovensko-beneškem narečju), pesmi, zgodovinske utrinke, praktične nasvete, podatke in drugo, pa tudi precej ilustracij.

»Trinkov koledar« seveda ni napisan in sestavljen z umetniško literarnimi težnjami, je pa zelo zanimiv in poučen ter prirejen tako, da tudi naši preprosti Benečani radi sežejo po njem. Nujen pa je tudi kot vir podatkov za vsakega tistega Slovenca, ki je odločen pomagati pri prizadevanju, da se ohrani Slovenska Benečija slovenstvu.

—0—

Makedonci so si ustanovili lastno narodno Akademijo znanosti in umetnosti. Zdaj imajo lastne narodne akademije Slovenci, Srbi in Makedonci, medtem ko imajo Hrvati Jugoslovansko akademijo, ki je bila zamišljena kot skupna akademija znanosti in umetnosti za vse južnoslovanske narode in še zdaj vztraja pri tem konceptu.

DRUGA PRIREDITEV V »FINZGARJEVEM DOMU« NA OPCINAH

V nedeljo popoldne je bila v »Finzgarjevem domu«, ki smo ga slovesno odprli prejšnjo nedeljo, že druga prireditev. Na sporedu je bila moderna drama »Edip v Hirošimi« L. Candonija v prevodu Franca Jeza. Predstavo je pripravil Jože Peterlin. Glavne vloge so igrali Marijan Kravos (obtoženec), Boris Fabjan (predsednik sodišča), Pavel Bajc (glavni toživec), Ivo Sosič (branivec), Joži Peterlin (Eden iz ljudstva).

Nabralo se je spet dosti občinstva, zlasti mladine, ki je pozorno sledila dogajanju na odru. Vsebinska igra je naperjena proti manjji množične moritve iz kakršnega koli razloga. Nič ne opravičuje ubijanja. Upajmo, da bo mladim prihranjena tako Hirošima kakor še kaj hujšega, v sorazmerju z današnjimi zalogami atomskega orožja.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

V soboto, 18. t. m., ob 17. uri in v nedeljo, 19. t. m., ob 16. uri

Filibert Benedetič

NE VEDNO KAKOR LASTOVKE

drama v dveh delih

Zadnjič!

V četrtek, 23. t. m., ob 21 uri premiera

LUIGI PIRANDELLO

Scenograf: UROS VAGAJA

Kostumograf: ANJA DOLENCEVA

Režiser: JOŽE BABIČ

Prva letošnja številka „Mladike“

Prva letošnja številka »Mladike« je dvojna. Uvodni članek pod naslovom »Naši domovi« je napisal Jože Peterlin. V njem prikazuje pravi pomen besede »dom«, ki seveda ne pomeni samo stanovanja ali družine, to je skupine ljudi, ki jih veže tesno sorodstvo, pa nič drugega. Pod besedo »dom« je pojmovati nekaj čisto drugega, nekaj mnogo lepšega in pomembnejšega. Ta Peterlinov članek o domu je morda najlepše, kar je bilo kdaj napisano o pravem slovenskem domu. V članku pravi med drugim: »Naši domovi so bili dolgo dobo zgodovine prva šola, kjer so v večerih brali in pisali, kjer so prebirali knjige in se izobraževali. Skoro ni bilo slovenskega doma brez mohorjeve knjige in brez časopisa, kasneje brez revije. In ko se je dom moderniziral, je postal središče hiše radijski sprejemnik, da je odmevala domača govornica od jutra do večera in se je vrstila pesem za pesmijo...

Bojim se, da je danes premalo lepih, zdravih domov v naših mestih in vaseh. Bojim se, da je preveč naših domov mrtvih, brez življenja,« nadaljuje Jože Peterlin. »Zato nas zbode skrb za ob-

stanek, ko te domove gledamo. In zdi se, da ni druge poti kot vrnitev nazaj. Spet moramo ustvariti svoje domove tople in zdrave, spet jih moramo preplesti z veliko medsebojno ljubeznijo, spet morajo postati žarišče našega življenja, vir sreče in zaupanja, varnosti in lepote.«

Zanimiv je intervju s škofijskim vikarjem za slovenske vernike monsignorom Škerlom. V intervju obravnava nekatera vprašanja dušnega skrbstva med slovenskimi verniki, posebno vloge, ki naj bi ju imela pri tem duhovnik in laik. M. S. je prispeval članek »Po sporazumu med Sveto Stolico in SFR Jugoslavijo«. Članek se zaključuje z optimistično noto, prav tako tudi poročilo o obisku apostolskega delegata nadškofa Maria Cagna v Sloveniji.

Objavljeno je poročilo o slovesnosti, s katero je Radijski oder počastil dvajsetletnico svojega delovanja, in o publikaciji, ki jo je izdal ob tej priložnosti. Martin Jevnikar pa je napisal daljši članek o dokumentih slovenske književnosti v Reziji, katere so nedavno odkrili ali bolje rečeno, ponovno odkrili. Morda je ta članek namenjen bolj strokovnim krogom, vendar pa ga z zanimanjem prebere tudi tak bravec, ki se sicer ne poglablja v vprašanja literarne zgodovine. »Kondor« opisuje svoj božični obisk v Sloveniji, v katerem je skušal podati nekaj značilnega ozračja, v katerem so praznovali zadnji Božič v slovenski prestolnici.

Na robu 15. strani je objavljen polemični članek »Slovenstvo je v nevarnosti«, ki navezuje na znane polemike, ki so nastale zaradi »Glos« Borisa Pahorja v zadnji številki »Zaliva«, v katerih se je dotaknil nekaterih akutnih vprašanj nekdanjega odporniškega gibanja v Sloveniji in današnjega stanja slovenskega naroda, ki po njegovem mnenju ni v skladu z ideali in cilji, za katere so umirali talci in drugi. Ta prispevek v »Mladiki« je napisan v mirnem in stvarnem tonu.

Zelo dobra je ta številka »Mladike« v pogledu leposlovja. Zora Tavčar je napisala resnično prikupno, živahno napisano in po vsebini zanimivo novelo »Marlenka« iz življenja mladine. Novela se bo nadaljevala in končala v naslednji številki. Stanko Janežič pa je prav tako objavil začetek daljše novele z naslovom »Jurij Podobara«, ki nam kaže Janežiča kot pripovednika z nove, skoro presenetljivo epične strani.

Dobre so v tej številki tudi pesmi, ki pa so objavljene žal pod samimi psevdonimi. Najlepše so »Oceanski val«, podpisane Yi Knotts, »Andaluzijska pesem žene«, pod začetnicama Z. T. in »Drobna resnica« pod začetnicama B. M.

Končno naj še omenimo članek Jožeta Velikonje, ki upravičeno brani literarno delo svojega očeta pisatelja.

Sergej Verč: „Kocka v kocki“

Sergej Verč, za katerega smo še pred nedavnim menili, da je potreben tekmeča, če hočemo, da se bo iz njega razvil kvaliteten mlad literat, je s svojo najnovejšo stvaritvijo, dramo »Kocka v kocki«, najbolje odgovoril na naše očitke in s precej doganano tehniko pokazal, kaj zmore. Če smo prišli na krstno predstavo njegovega dela skeptično razpoloženi, smo že po prvem dejanju spremenili svoje mnenje in spoznali, da bi se delo moglo pomeriti tudi s stvaritvami drugih priznanih tukajšnjih dramaturgov. Jasno je, da so pri zasnovi tega dela na Verča vplivali tako domači kot tuji pisatelji; vse te vplive pa je mladi avtor znal v sebi predelati in jih preliti v dokaj osebno enoto.

Potek dejanja je spretno in logično izpeljan in tehnično je umišljena in psihološko zahtevna zgodba dokaj prožna. Presenetljivo obvlada Verč snovanje dialogov, kar je pri začetnikih ena izmed največjih težav. Skratka: če nam je bilo ob branju njegove prve drame »Bonboni za Eriko« kaj težko misliti, da bo Verču uspelo v tako kratkem času odpraviti njegove glavne napake, smo sedaj spoznali, da smo se pri tem zmotili.

Idejna zasnova je jasna: Verču gre za vprašanje, do katere mere se človek lahko zanese na svoj razum in kje je meja med razumom in čustvom; zanima ga prav iracionalna meja, v kateri za trenutek zgubimo razsodnost in storimo dejanja, ki bi jih nikoli ne storili, če bi nas razum ne

zapustil. Za Verča je torej važno, v katerem trenutku vsaj za kratek čas ne poslušamo več svojega razuma in se ne zavedamo smisla svojega življenja. Poleg tega problema, ki je nekakšno jedro drame, se v igri prepletajo še drugi motivi. To so vprašanja, pred katerimi obstoji mlad človek ali človek sploh, in med temi je mlademu avtorju najbolj pereče vprašanje konformizma. Sicer bo ideja drame najbolj jasna tistemu, ki si bo igro sam ogledal, in menimo, da bo to vsakomur mogoče, saj bo, kot je slišati, amaterska dramska skupina prosvetnega društva »Ivan Cankar« kamlu gostovala tudi v okoliških krajih.

Kar se tiče igralcev, moramo tudi nje pohvaliti, ker so, čeprav so samo amaterji, znali prispevati s svojo interpretacijo k uspehu igre. Igro so dobro podali igralci: sam Sergej Verč, Ivan Verč, Stojan Colja, Jurij Kufersin, Vojka Lavrenčič, Mara Rogelja, Boris Gombač in Ana Mikulus. Med temi se odlikuje po svoji interpretaciji neznačajnega Rudolfa Stojan Colja, kateremu se pozna nekakšno posebno nagnjenje do gledališke umetnosti, nedvomen dar in sproščen nastop.

Seveda so bile pri uprizoritvi nekatere pomanjkljivosti, tako v Verčevi režiji kakor v izgovorjavi posameznikov, to pa je malenkost v primeri z vzponom, ki ga je Verč s tem svojim delom napravil.

Jelka Danec

GOSPODARSTVO

Pojavi krize v nemškem gospodarstvu

Kiesingerjeva vlada posveča sicer mnogo skrbi in brige zunanje-političnim problemom, toda ena njenih glavnih skrbi je tudi trenutno gospodarsko stanje v Nemčiji. Pojavi gospodarske krize se vedno bolj množijo. Ob koncu januarja letos je bilo prijavljenih pri delovnih uradih 621.000 brezposelnih, medtem ko jih je bilo prijavljenih ob koncu januarja 1966 le 269.000. To sicer ni katastrofalna številka in spričo ogromnega nemškega delovnega trga bi se ta plast brezposelnih hitro »stopila«, če bi nastopilo izboljšanje. Toda to je ravno tisto: ali bo tako izboljšanje nastopilo, ali pa se bo gospodarsko stanje še poslabšalo? Na to ne zna nihče odgovoriti, niti vlada, ki mora igrati vlogo zdravnika, pri čemer uporablja recepte iz moderne gospodarske vede.

Bivši kancler Ludwig Erhard je že v nekem svojem radijskem govoru v začetku marca 1962 svaril nemški narod pred pretiranim zapravljanjem narodnega dohodka in krizo, kot je zdaj nastopila, vendar ga niso poslušali, čeprav so končno njemu pripisali krivdo za gospodarsko krizo, tako da je moral odstopiti. Takrat je dejal, »da je napočila „resna ura“ in da je zadnji čas, da se nemško ljudstvo zave, da ne sme več trošiti, kot pa lahko pridela.« Rekel je, da je blazno, če skušajo odpravljati dozdevne nepravilnosti v porazdelitvi narodnega premoženja s pretiranimi zahtevami in prenapenjanjem gospodarstva. To vodi samo do vedno večjega slabljenja nemških gospodarskih in konkurenčnih zmogljivosti in k zmanjšanju gospodarske dejavnosti, s tem pa tudi do zmanjšanja donosa iz gospodarstva in k skrčenju investiranja ter k ogrožanju zaposlitve.

Njegovih besed ni vzel nihče resno, zdaj pa se uresničujejo. Eden izmed glavnih vzrokov krize je pretirana socialna politika, ki je gospodarstvo ne zmore več. To pa ni le značilno nemški pojav, ampak se kaže v mnogih evropskih državah, ki so hotele biti v socialnem pogledu posebno

Naročnike, ki še niso poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Up:ava

napredne, npr. tudi na Švedskem in v Jugoslaviji. Zdaj, ko je že malo pozno, se začnajo povsod zavedati dejstva, da je širokosrčna socialna politika zelo draga stvar.

Jasno je, da je socialna politika **nujna**, jasno pa zdaj tudi postaja, da mora biti **premišljena** in da mora računati z **zmogljivostmi**. Tako pa se sorazmerno vedno bolj manjša število tistih, ki morajo skrbeti s svojim zaslužkom in delom za naraščajoče število upokojencev in za druge socialne izdatke, pri čemer težijo plače zaradi stalnih sindikalnih zahtev navzgor in realni donos gospodarstva se sorazmerno manjša. Vedno manj ostaja za investicije.

Začenja se kazati, da odhajajo sposobne gospodarske moči prehitro v pokoj (v pokoj morajo tudi tisti, ki bi še radi delali in so za to sposobni), nakar se morajo dati vzdrževati od drugih.

Vsi ti gospodarski problemi so se zdaj zavozlali v Nemčiji. Celo zdaj v krizi pa se plače še vedno hitreje dvigajo kakor produktivnost nemškega gospodarstva, kar zmanjšuje rentabilnost podjetij in ker njihovih stroškov tudi ni mogoče več v enaki meri zvrčati na potrošnike (tudi potrošni trg kaže znake krize), prihaja do zmanjšanja produktivnih investicij.

Kot enega izmed glavnih vzrokov krize navajajo tudi pretirane proračune države, dežel in drugih javnih ustanov v preteklih letih, ki so vedno bolj naprezali gospodarstvo in skušali iztisniti iz njega čimveč. Svetla stran nemškega gospodarstva pa je močan izvoz in stalna aktivna bilanca v zunanji trgovini (ne računajoč na druge, pasivne obračune z inozemstvom. Lani je bila nemška zunanja trgovinska bilanca aktivna za 7952 milijonov nemških mark.

Vse to pomeni, da je nemško gospodarstvo res da v težavah, toda pametna politika »stisnjene pasu« ga lahko reši hujše krize. Videli bomo, če je Kiesingerjeva vlada tega sposobna, in predvsem, če je nemško ljudstvo pripravljeno vzeti nase nekaj žrtev v ta namen ter počakati z novimi zahtevami po »zvišanju življenjske ravni«.

Slovenci smo pomorski narod

Pravijo, da slovensko pomorstvo ni staro. Ta trditev ni povsem točna. Res je namreč, da dolgo nismo imeli svojega ladjarskega podjetja, svojih pristanov in skratka — svojega pomorstva. Po drugi plati pa je spet res, da smo Slovenci od nekdanj pluli, da so ibli naši ljudje mornarji in pomorščaki na vseh morjih in v vseh časih. Prisluhnimo samo starim haloškim narodnim pesmim, pa bomo slišali veliko o morju, čeprav mislimo, da smo »kontinentalci«. Ta miselnost je vsiljena, kajti od skrajnih meja Slovenije do morja ni več kot dobrih 250 km.

Slovenski pomorski muzej nam vse to najbolj nazorno potrjuje in tudi to, da smo od nekdanj pomorski narod. In ne samo pomorski muzej — tudi naš jezik priča, da je temu tako. Kajti kljub temu, da prevladuje mnenje, češ da nimamo »pomorske terminologije«, to le ni popolnoma točno. Tudi veliko večji pomorski narodi nimajo samo svoje pomorske terminologije in uporabljajo izposojenke, predvsem romanske in germanske ali natančneje angleške in italijanske, nemške in španske ter portugalske.

Slovenci imamo veliko veliko lepih domačih izrazov za najrazličnejše dele ladij, za vetrove, ladijsko opremo, ribiška orodja in pribor in še mnogo drugega. Veliko teh izrazov se je v vsakdanji rabi izgubilo zaradi že omenjenih vzrokov, ker so pač naši ljudje pluli na tujih ladjah in so normalno uporabljali tuje izraze. hkrati pa tudi zato, ker smo bili lep čas odtrgani od na-

Iz Gorice

SE TA UDAREC?

V Gorici in v vsej soški pokrajini je zbudila v začetku tedna veliko razburjenje izjava ministra za zunanjo trgovino Tolloya. Ob neki priložnosti je namreč izrazil mnenje, da bi se moral Tržič odcepiti od goriške pokrajine in priključiti tržaški. Po ministri trditvi, ki je po rodu Tržačan, čeprav je za senatorja izvoljen v Benetkah, se bo Tržič dvignil le v okviru tržaške pokrajine.

Ze v ponedeljek so glavni goriški predstavniki združene socialistične stranke ostro protestirali proti nameram svojega strankarskega somišljenika. Podtajnik Ceccherini in poslanec Zuccali sta izjavila, da Tolloy sploh nima pravice dati podobnih nasvetov, ki ne spadajo v pristojnost njegovega ministrstva. Če bi se nameravani odcep res izvršil, bi se tržaško gospodarstvo prav nič ne dvignilo. Hudo bi pa bila prizadeta goriška pokrajina, pepelka med vsemi v državi, ki bi izgubila še to kar ima. Zucalli je tudi pravilno potrdil, da bi nadaljna ohromitev goriške pokrajine pomenila isto kot jo docela odpraviti.

Temu mnenju se pridružujejo tudi vsi goriški gospodarski krogi. Saj nima soška pokrajina že itak nobene razvojne možnosti. Če ji odzamejo še Trežico, bo postala Gorica mesto starih upokojencev.

Ne vemo, koliko bo koristil neposrečeni Tolloyjev nastop tudi združeni socialistični stranki sami pri prihodnjih volitvah na Goriškem, kjer išče volivne glasove tudi med Slovenci.

ravnega dostopa na morje. Sicer pa se nič bolje ne godi našim sosedom, ki imajo neprimerno več morja kot mi in so veliko večji narod. Tudi Italijani uporabljajo v svojem pomorskem izrazoslovju veliko tujih besed, predvsem angleških, pa tudi precej slovenskih, tako kot stari pomorščaki z angleškega otoka uporabljajo veliko romanskih, vsi skupaj pa arabskih besed. Vse to je zelo razumljivo, če pomislimo na to, da s bili pomorščaki od nekdanj mednarodna družina, ki je imela v preteklosti veliko manj stikov z domom kot danes.

In kljub temu stvar še zdaleč ni tako težavna, kot se na prvi pogled zdi. Novi slovenski slovar, ki ga pripravlja Slovenska akademija znanosti in umetnosti, bo posvetil vso skrb tudi pomorskim in obmorskim izrazom; seveda živemu jeziku, kajti to ne bo zbirka terminoloških slovarjev, marveč splošen slovar našega jezika, v katerem bodo pomorske besede imele enakopravno mesto z vsemi drugimi. Prav gotovo bo slovar prinesel veliko več jasnosti v vsakdanjo govorico, še prav posebej v pomorske šole, ki vzgajajo pomorščake za nove ladje z Triglavom in morjem na dimniku. To bodo ljudje, ki bodo pri vsakdanjem delu uporabljali domačo govorico, in zato je tudi prav, da na teh šolah — srednjih in visokih — sodi skrb za jezik med posebnimi skrbi vsega učnega osebja. Nega domačega izrazja v strokovni šoli je hvalevredna in novi slovar našega materinskega jezika bo prav gotovo razčistil marsikatero nepojasnjeno jezikovno zadrego. (»Delo«)

ŽENA IN DOM

Je tudi vaš otrok predebel?

K otroškimi zdravnikom prihaja vedno več staršev, ki tožijo, da je njihov otrok predebel. Otrok je največkrat predebel preprosto zato, ker zaužije več hrane, kot je potrebuje za življenje in razvoj, včasih pa je nagnjen k debelosti podedovano. V tem primeru so največkrat debeli tudi otrokovi starši, čeprav sicer v družini ne jedo preveč, a jim »gre vse na mast«, kot pravimo. Otrok pa je lahko predebel tudi zato, ker vsi člani njegove družine radi jedo in jedo mnogo. Otrok seveda prizvame družinsko navado, je preveč in se redi.

Vzrok otrokove debelosti je pogostoma tudi to, da mati na nespameten način ljubi svojega otroka: posiljuje ga z jedjo, in čim več otrok poje, tem bolj je zadovoljna z njim. Sploh imajo mame čisto napačne predstave o tem, koliko naj bi otrok pojedel. V ambulantah zato često slišimo pritožbo: »Mož otrok nič ne je.« Otrok pa je zdrav in krepak.

Najbolj pogost vzrok debelosti v otroški dobi pa se skriva v otrokovih duševnih težavah. Otrok, ki mu dom ne nudi dovolj ljubezni razumevanja ali občutka varnosti, ali pa otrok, ki se čuti ogroženega v šoli, nahaja za svojo žalost, strah ali neuspeh trenutno uteho v hrani. Seveda se najpogosteje zateka k sladki hrani, ki jo imajo otroci najraje, a je obenem tudi najbolj redilna. Na vprašanje, kaj naredi, kadar je mama huda nanjo, je neka deklica, ki se je zdravila zaradi debelosti, odgovorila: »Tečem v kuhinjo in se najem piškotov.« Toda z jedjo se otrok le za malo časa duševno poteši in tako njegove težave še niso rešene. Nasprotno, njegova duševna stiska se še poveča. S tem, da se zredi, izzove zasmeh drugih otrok, morda tudi prikrita nejevolje staršev, ki jih moti otrokov videz. Vse to njegovo nesrečo še poveča in otrok se še pogosteje zateka k dobri čokoladi, keksom in bonbonom. Debel otrok postane počasen in neroden in je v igri in pri telovadbi med zadnjimi. Zato se začne igrati in tekmovalno izogibati in tako postaja še bolj neroden in debel. Vse to seveda slabo vpliva na njegovo počutje in duševni razvoj. Te neugodne posledice so pri predpubertetniku in pubertetniku še posebno izrazite, ker je otrok v tem obdobju izredno občutljiv za svoj zunanji videz in vlogo, ki jo ima v družbi vrstnikov.

Zaradi vsega povedanega je prav, da starši pazijo, da se otrok ne zredi preveč, če pa se že zredi, da mu pomagajo shujšati. V tistih maloštevilnih primerih, ko je debelost bolezenska, to se pravi, ko so jo povzročile motnje žlez z notranjim izločanjem, pa spada otrok seveda pod strogo zdravniško nadzorstvo.

Da bi otrok shujšal, mu je predvsem potrebna dieta. Le-ta sloni na istih osnovah kot shujševalna dieta za odrasle. Seveda pa za otroka dieta ni preprosta stvar. Saj se celo odrasli težko držijo dietnih predpisov, koliko težje se jih drži šele otrok, posebno tak, ki mu sladkarije pomenijo nadomestilo za nezpolnjene želje. Zato morajo otroku pomagati starši, da se bo držal diete.

Ce je v hiši navada, da poje družina pri kosilu ali večerji velike količine redilne hrane, naj otrok kosi in večerja posebej. Otroku bo tudi mnogo laže, če bo mama »hujšala« z njim, to se pravi, če bo skupaj z njim jedla majhne količine neredilne hrane. Pa saj tudi mnogim mamam dieta ne bi prav nič škodovala! Otrok bo bolj hujšal, če bo dobil pet majhnih obrokov hrane dnevno kot pa tri večje. Prijazno ga je treba tudi opozarjati, naj razen rednih obrokov hrane ne je ničesar, ne smemo pa ga surovo oštevat ali sramotiti, če ga kdaj zalotimo, da je na skrivaj.

Dobro je, če v času hujšanja vzbudimo v otroku zanimanje za kako dejavnost, ki bo njegovo pozornost odvrčala od hrane. Posebno mu bo koristilo, če bo ta dejavnost povezana z gibanjem. Otrok bo zelo vesel in bo mnogo tekal, če mu kupimo na primer psička ali kotalke. Pozimi bodo prav tako dobrodošle smuči.

V času hujšanja moramo biti do otroka posebno pozorni in prijazni, da bo čutil oporo. Če mu bomo večkrat povedali, da ni debelost nič tako hudega in da se jo da z malo dobre volje in truda odpraviti, ne bo tako hitro izgubil poguma. Vsekakor pa se morajo starši predebellega otroka zamisliti

nad svojim odnosom do njega, ocenijo naj, kakšno je ozračje v družini, in skušajo naj ugotoviti, če ni otrok preveč jedel zato, ker je trpel čustveno lakoto. Včasih je koristen tudi posvet z učiteljem, ker je vzrok otrokovega slabega počutja prav lahko tudi v šoli. Če bodo starši znali nuditi otroku tisto, kar je pogrešal, ne bo več iskal tolažbe v čokoladi in kruhu z marmelado!

Ko pa otrok končno shujša in doseže zaželeno težo, je treba skrbno paziti, da se ne bo znova zredil, zakaj mnogo laže je to težo obdržati, kot pa pozneje znova shujšati. dr. ANICA KOS
(»Delo«)

Svedski kralj Gustav Adolf je prispel na svoj prvi uradni obisk v Italijo. Vsako leto pa je dalje časa zasebno v Italiji, ker se ukvarja z arheološkimi raziskavami na tleh nekdanje etruščanske kulture.

Preiskovalno sodišče v Achenu je obtžilo devet oseb zaradi izdelave in prodaje talidomida, zaradi katerega se je rodilo samo v Nemčiji 5 tisoč pohabljenih otrok. Preiskava je trajala pet let. Tudi v Veliki Britaniji je 70 družin vložilo tožbo proti izdelovalcem talidomida.

Italija po cerkvenem zboru

(Nadaljevanje s 3. strani)

nopastirsko izobraževanje klera in spovedne zadeve.

Neodložljiva naloga konference pa zadeva zmanjšanje števila škofij. Teh je pravno 322, a le 275 škofov, ker jih je precej takih, ki vodijo več škofij hkrati. Od teh škofij jih je 34 takih, ki imajo manj kot 30.000 prebivalcev, 71 manj kot 50.000 in 147 manj kot 100.000. Mnoštvo neznatnih škofij je krivo celi vrsti resnih pastirskih nedostatkov: mnogo duhovnikov mora biti zaposlenih z upravnimi posli, semenišča in verske ustanove životarijo, ker primanjkuje kvalificiranih moči, zlasti pa je spričo tolikega števila škofij izredno težavno združiti dušnopastirske akcije v vsedravnem merilu. Toda to nalogo je moč reševati le postopno, ker je treba upoštevati nezadovoljstvo in razdražljivost mestec, katerih edini ponos je prav škofijski sedež in bi znala sicer celo veri obrniti hrbet. Že v konkordatu je bilo določeno, naj bi škofije sovpadale s pokrajinami; teh je 91, in Sveti sedež se že nekaj časa drži pravila, da takim izpraznjenim škofijam ne imenuje naslednika, temveč jih poveri vodstvu škofov večjih sosednih škofij. Toda to je šele prvi korak, ker je treba predvsem preurediti celotno strukturo in njene organe, kar mora opraviti SK.

Seveda pa samo pravna preureditev škofij ne more zadostovati. Zbor zahteva od škofov, da v duhu službovanja začno dvogovor s svojim ljudstvom in duhovščino in ju pritegnejo k odgovornim nalogam, tako da bi se celotna Cerkev čutila obvezano za dušnopastirsko delo. Tako so bili v mnogih škofijah ustanovljeni starešinski (presbiterialni) sveti, ki se pa glede sestave zelo razlikujejo med seboj. Tako je nadškof v Palermu, kard. Ruffini kar sam

Iz Trsta

VPRAŠANJA SLOVENSKE ŠOLE

Na pobud Sindikata slovenske šole v Trstu se je dne 13. marca sestal Odbor za slovensko šolo, ki je proučil različna vprašanja slovenske šole. Predvsem je razpravljal o pouku latinščine v II. razredu srednje ole. Odbor je zavzel enotno stališče, da se mora vezati pouk latinščine v tem razredu, iz pravnih, pedagoških in didaktičnih razlogov, samo s poukom slovenske.

ZAMUJENA PRILOŽNOST?

Kot znano, so odkrili pred kratkim pod tlakom v cerkvi Sv. Urha v Dolini sedem grobnic, v katerih je bilo 116 okostij odraslih in otrok. Verjetno gre za ostanke ljudi, ki so umrli v 17. ali 18. stoletju od kuge, kajti pokopali so jih, kot vse kaže, gole, kot je bil običaj pri umrlih za kugo.

Okostja so spet pokopali na pokopališču v Dolini. Vendar najbrž nekoliko prehlavno, kajti tako je zamujena priložnost, da bi jih bili strokovnjaki preiskali in izmerili ter dobili tako dragocene antropološke podatke, ki so važni tudi z etnološkega in zgodovinskega stališča. Slovenska znanost je revna na takih podatkih in tu bi bila lahko prišla do dragocenega primerjalnega antropološkega gradiva.

imenoval same duhovnike v ta svet, drugod jih je volila duhovščina z večino, v kakih tridesetih škofijah so bili postavljeni širši dušnopastirski sveti, v katere so bili poklicani duhovniki, redovniki in laiki, nekateri imenovani od škofa, drugi od svojih združenj. Imenovanje oz. volitev svetovalcev je najvidnejši odraz miselnosti škofov. Kot primer dvogovora med pastirjem in verniki navedimo florentinskega nadškofa Florita, ki je pozval duhovščino in ljudstvo, naj mu sporočita svoje predloge in pritožbe, na katere bo odgovoril v pastirskem pismu.

Nekatera vprašanja pa še zlasti vznemirjajo vso italijansko javnost: ločitev zakona, kontrola rojstev in celibat. Vedno glasnejše so tudi zahteve, naj se revidira konkordat sam, ker ne ustreza več sodobnosti in so se mnoge določbe preživele. Vendar se pa zdi, da so cerkveni krogi proti vsakršni reviziji, ker se boje, da bi mogel biti ogrožen konkordat sam. Tudi v političnem življenju je opaziti, da se Cerkev postopno vzdržuje aktivnega poseganja, prav tako se pa trudi Krščanska demokracija za lastno politično ideologijo in novo obliko organizacije, ki bi ji dovoljevala, da bi se ji ne bilo treba več toliko zanašati na cerkveno podporo. Vsekakor smo šele na začetkih in bo ta proces zahteval še mnogo časa, kajti politični položaj še vedno ni povsem trden v demokratskem smislu, in tudi nevarnosti, ki so nagnile Cerkev, da je stopila na politična tla, da brani ogroženo svobodo, še niso povsem odstranjene.

Težavna bo torej pot, na katero se je podal italijanski katolicizem, in le počasi bo po njej napredoval; zaenkrat je važno že to, da se je sploh podal nanjo.

Lažnivi KLJUKEC

Besedilo
prevedla in priredila:
OLGA RATEJ

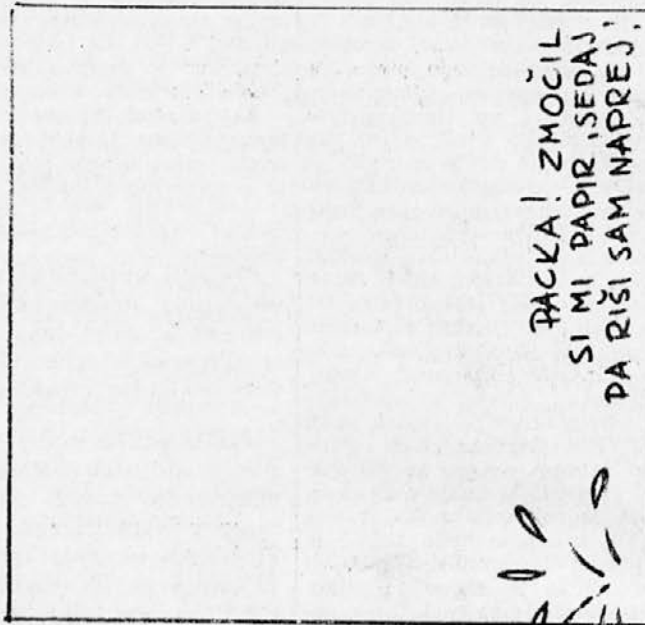
PO BURGERJU — RISE: BORUT PECAR

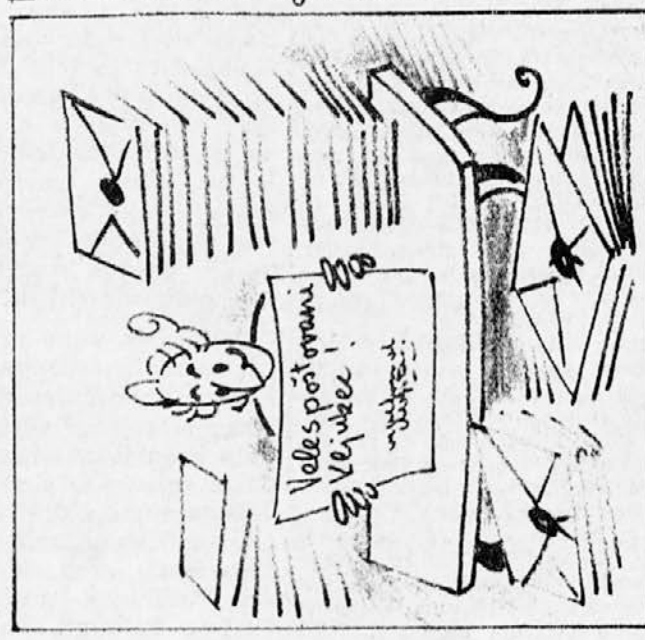
me bo raztrgal na kosce. Pa ni preživel, zrušil se je pred mojimi nogami. Tako sem potem opravil še z drugimi. Niti slutili niso, zakaj jim padajo bratje. Ob kratkem, vrnil sem se na ladjo po ljudi, da so mi pomagali odreti medvede ter naložiti kože in kračje. Z njimi smo natovorili ladjo, da se je šibila od zlahinega tovara. Ko smo se vrnili domov, sem poslal v kapitanovem imenu nekaj krač admiralom, nekaj ministrom, nekaj londonskemu županu in odbornikom, preostanek pa svojim prijateljem.

61. Tako se mi je medvedja ukana posrečila. Precej dobro sem jih znal posnemati. Prekašali so me samo v rjovenju. Čeprav sem bil na zunaj podoben medvedu, sem vendarle ostal človek. Jel sem ugibati, kako bi se kar najbolj okoristil s prijateljstvom, ki je vladalo zdaj med menoj in mojimi zvermi. Nekeč sem bil slišal, da sunek v možgane najhitreje ubije. Zal mi je bilo prijatelj medvedov, toda kaj sem hotel, ko pa sem ostal človek. Vzel sem torej nož in udaril po vratu največjega medveda. Bal sem se ničkoliko, zakaj če preživi udarec,

PACKA! ZMOČIL
SI MI PAPIR, SEDAJ
PA RIŠI SAM NAPREJ!

Kako naj vam rečem: lepi časi so bili to, vendar pa ne želim natezati vašega potrpljenja s pripovedmi o vsakdanjih drobtinah, čeprav se zde komu, ki ni bil ničesar doživel, sicer zanimive in nenavadne. Neotesani so vam ti Holandci, niso mi verjeli, da sem šel skozi središče zemlje, ob kratkem, zavijali so oči in ta sramota me je ves čas neznanško pekila. Tri mesece smo takrat pluli po raznih morjih, znanih in neznanih, in najhuše, kar nas je doletelo, je bilo ujetništvo v velikanski morski pošasti.

62. Razposlal sem torej medvedje darove pomembnim ustanovam in osebam; od vseh strani sem prejel zahvalna pisma. Angleška prestolnica pa me je počastila še z vabilom, naj bom odslej gost mesta Londona, in sicer na slavnostnem kosilu vsako leto na dan županskih volitev. Medvedja krzna sem poslal tudi ruski carici za kožube njenega veličanstva in njenih dvorjanov. Zahvalila se mi je z lastnorčno napisanim pismom, ki mi ga je poslala po posebnem poslacu.